

**XXXII. Országos Tudományos Diákköri
Konferencia**

Had- és Rendészettudományi Szekció
Gödöllő, 2015. április 15-17.
Szent István Egyetem Gazdaság- és
Társadalomtudományi Kar
Nemzeti Közsolgálati Egyetem

2015.

Jelige: fenyőfa

Pályamunka lezárásának időpontja: 2014. október

**Az Európai Unió hatékony eszköze az internacionális
bűnözéssel szemben**

-

az első közös nyomozócsoport Magyarországon

Tartalomjegyzék:

Bevezetés.....	2
1. Fejezet: Elméleti alapok.....	3
1.1 Nemzetközi bűnözés alakulása az Európai Unióban.....	3
1.2 Hatóságok együttműködési nehézségei	4
1.3 Politikai igény kialakulása.....	5
1.4 Nemzetközi jogi háttér	6
1.5 Magyarországi jogi háttér.....	11
2. Fejezet: A közös nyomozócsoportok bemutatása	13
2.1 A közös nyomozócsoportokról általában	13
2.2 A közös nyomozócsoport igénybevételének előnyei.....	14
2.3 A csoport	15
2.4 A vezető.....	15
2.5 Tevékenység	15
2.6 Az Eurojust és az Europol részvétele	16
2.7 Megállapodásminta.....	17
3. Fejezet: Az első közös nyomozócsoport Magyarországon	19
3.1 Előzmények	19
3.2 Pénzügyi háttér	21
3.3 Az együttműködés	22
3.4 Nyomozási cselekmények a közös nyomozócsoport keretén belül.....	24
3.5 Az együttműködés eredménye.....	26
4. Fejezet: Gyakorlati tapasztalatok, interjúk	29
4.1 Interjú dr. Angeli Lászlóval.....	29
4.2 Interjú Trapp Zoltánnal.....	32
4.3 Interjú dr. Rubicsek Norberttel.....	37
4.4 Polt Péter	39
5. fejezet: Konklúzió	40

Bevezetés

A dolgozatom középpontjában álló jogintézménnyel először tanulmányaim során találkoztam, majd később volt lehetőségem részt venni – a karunk által szervezett módon – egy nemzetközi konferencián Németországban, ahol még mélyrehatóbban megismerhettem a közös nyomozócsoportok (Joint Investigation Team – későbbiekben JIT) működését.

A konferencián a JIT bemutatása mellett számos Európai Unió szerv (pl.: Eurojust, Europol, OLAF) képviselője is tartott előadást, a szervezeteik és a közös nyomozócsoportok együttműködéséről. Mindemellett a Németországban már rutinszerűen alkalmazott jogintézmény gyakorlati tapasztalatairól is hallhattunk prezentációt német nyomozóktól. A konferencia részeként egy közös gyakorlaton is részt vehettünk, amely során egy fiktív helyzetből kiindulva a résztvevő német, holland és osztrák kollégákkal kellett egy JIT-megállapodást tető alá hoznunk. Az ott szerzett gyakorlati tapasztalatok lényegesen felkeltették érdeklődésemet a téma iránt.

Az egy hetes programsorozat folyamán felmerült bennem, hogy vajon Magyarországon hogyan valósult meg ennek a jogintézménynek gyakorlata, milyen ügyben és hogyan sikerült együttműködni hazánknak más Unió tagállamok hatóságaival.

Tanulmányomban szeretném bemutatni a közös nyomozócsoportok jogintézményét, és azt, hogy hogyan sikerült véghez vinni a közös nyomozócsoport megalakítását és alkalmazását Magyarországon, illetve milyen tapasztalatok és vélemények alakultak ki az ügyel és a jogintézménnyel kapcsolatban.

1. Fejezet: Elméleti alapok

1.1 Nemzetközi bűnözés alakulása az Európai Unióban

Bár az Európai Unió elsősorban gazdasági céllal lett létrehozva, 1990-es évek eleje-közepe tájékán ráébredt arra is, hogy az áruk, személyek, szolgáltatások szabad áramlása a bűnözők szabad „áramlását” is lehetővé teszi.¹

Már a '80-as években észlelhető volt, hogy az egyes bűnözői csoportok kihasználva az Európai Unió rendelkezései által biztosított lehetőségeket – mint például a belső határok átjárhatósága, nyomozói hatóságok „tehetetlensége” és a megnövekedett kereskedelem – egyre komolyabb szervezettséggel és magasabb szinteket elérve, folyamatosan elszaporodtak a térségben.

Az ember-, fegyver-, kábítószer-csempészet, a pénzügyi és gazdasági bűnözés, pénzmosás és –hamisítás mellett a nemzetközi szinten atipikusnak mondható bűncselekmények elkövetői is tagállamokon átnyúló bűnözői csoportokat alakítottak ki, melyek szervezettsége progresszív növekedést mutatott.

Az Európai Unió egyik legfontosabb céljának, az egységes piac megteremtésének érdekében tett intézkedéseknek láthatóan nem csak pozitív hatásuk volt. A belső határok könnyed átlépésének köszönhetően kialakult transznacionális bűnözői csoportok rendkívüli veszélyt jelentenek az Unió gazdaságára és a polgáira egyaránt.

A tagállamokat behálózó szervezett bűnözői csoportok cselekményeinek és kapcsolatainak felderítése a nemzeti nyomozóhatóságok számára a 80-as években szinte lehetetlen volt. Olyan jogszabályi és ezáltal hatásköri korlátozottság jellemezte az állami bűnüldöző szerveket, amik szinte egyáltalán nem, vagy szinte alig tették lehetővé

¹ Phd. értekezés – dr. Széles Nóra – A szervezett bűnözés elleni fellépés büntetőjogi eszközei az Európai Unióban (Miskolc 2008) Deák Ferenc Doktori Iskola Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar Miskolc

számukra, hogy saját országuk területén kívül bármilyen nyomozati cselekményt fogantossítsanak, illetve onnan információkat szerezhessenek be és feltérképezhessék a szerveződések struktúráját, az elkövetők létszámát és az általuk elkövetett bűncselekményeket. Ez a behatároltság nagyban hátráltatta a nemzetközi bűnözés elleni fellépés hatékonyságát.

1.2 Hatóságok együttműködési nehézségei

Az Európai Unió tagállamai belátták, hogy annak érdekében, hogy minél sikeresebben meg tudják védeni az uniós polgárokat, szélesebb körű együttműködésre, összehangolt fellépésre, új szervekre, eszközökre és módszerekre van szükség a határokon átnyúló küzdelemben.

Több szempontból is szükségessé vált új, központi szervek, szervezetek létrehozása, hiszen a több országra kiterjedő bűnszervezetek cselekményeinek felderítésében és a különböző tagállamokban fogantossított nyomozási cselekményekben, a bűncselekményeket összekötő szálak megismerésében és a verziók felállításában és mindezek összehangolásában elengedhetetlenné vált a centralizált koordináció megvalósítása.

A tagállamok hatóságai által végzett párhuzamos nyomozások kapcsolódási pontjainak feltérképezése és általuk beszerzett információk egységes rendszerben történő értékelése és elemzése céljából szintén indokoltá vált egy központi adatbázis kialakítása.

Az eszközök és módszerek fejlesztése egyaránt szükségessé vált, hiszen a bűncselekmény-sorozatok, jelentős szóródású helyszínek és a verziók egyidejű ellenőrzéseinek esetében ma már modernizált technikák segítségével kimagaslóan jobb és gyorsabb beavatkozásra lennének képesek a különböző országok hatóságai. Mindezek mellett a cyber-bűnözés megjelenésével kétségtelenül komoly igény merült fel a új technológiák és informatika rendszerek kifejlesztésére az eredményes nyomozások érdekében.

Mindezen összehangolt együttműködések megvalósításáért létfontosságúvá vált új jogszabályok megalkotása, hiszen jogalapok nélkül jogosítványok híján nem tudtak

közelebb jutni a hatóságok a szorosabb együttműködések felé. Ez azonban nem tűnt egyszerűen megvalósítható tervnek, hiszen a változások szükségességét nem csak tagállami szinten kellett elismerni ahhoz, hogy érdemben tárgyalhassanak az Uniók politikusok újabb szerződések megkötésében, hanem az EU felsőbb politikai rétegének is rá kellett eszmélni az új igényekre, újabb prioritások kialakulása vált indokolttá.

1.3 Politikai igény kialakulása

A tagállami hatóságok igényeinek kialakulása és a szakmai vélemények egyhangúsága mellett a nemzetközi bűnelkövetés növekedése is egyre szélesebb körben váltott ki elégedetlenséget. Mindezen tények együttesen hatva idővel politikai szinteken is kialakították azt a felismerést, hogy ideje lenne felsőbb érákban is célként kitűzni a tagállamok bűnüldöző és igazságszolgáltató szerveinek szorosabb együttműködését és ennek elérésére érdekében nem csak elméleti szinten preferálni ezek fejlesztését, hanem a gyakorlatban is cselekedni ennek elérése érdekében.

„ A bűnügyi együttműködés fejlesztésére irányuló bármilyen uniós törekvés az EU életében a tagállamok politikai és alkotmányos ellenállását váltotta ki, mivel a hagyományos attitűd szerint a büntetőjog, a büntető-eljárás jog és a büntető hatalom gyakorlása a nemzeti szuverenitás elengedhetetlen részét jelenti.”²

Az előbb említett körülményeket figyelembe véve érthető, hogy nem könnyű optimális megoldást találni. A politikai célok elérése mellett nem szabad figyelmen kívül hagyni a tagállamok tradícióit és azok szuverenitását.

„ A Bel- és Igazságügy politikái a korábbi perifériális helyzetükből az uniós integrációs folyamat központi csúcsprioritássá nőttek ki magukat, mely egyértelmű elmozdulást jelentett a korábbi dominánsan gazdasági unió területéről a politikai unió felé. A kezdetben tisztán kormányközi alapokon létrejött együttműködés fokozatosan egyre közelebb került az Európai Közösség struktúrájához, és szupranacionális eljárásaihoz.

² Nagy Judit - Közös nyomozócsoporthoz az Európai Unió közötti bűnügyi együttműködésben – Doktori Értekezés – Budapest 2010 (11. oldal)

Külső események (2001. szeptember 11. illetve a koszovói menekültek krízise) pedig további katalizátorként működtek ebben a folyamatban.”³

1.4 Nemzetközi jogi háttér

Az igazságügyi és a belügyi politikát, beleértve a tagállamok rendőrségi szolgálatait először az 1992. évi Maastrichti Szerződés foglalta európai uniós szerződésbe. A Szerződés K. cikke a vámügyi és rendőrségi együttműködést az „Unió célkitűzéseinek elérését szolgáló közös érdekek” között említi.⁴

Az Európai Közösség hatásköreinek sérelme nélkül, az Unió célja, hogy a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés területein a tagállamok közös fellépésének kidolgozásával, valamint a rasszizmus és idegengyűlölet megelőzésével és az ezek elleni küzdelemmel a szabadság, a biztonság és az igazságosság térségében biztosítsa a polgárok magas szintű biztonságát.⁵ Az EU tehát a Maastrichti Szerződés óta elkötelezte magát a bel- és igazságügyi együttműködés állandó fejlesztése mellett.

„Az EU viszonylatában legelsőként az 1997. december 1-én elfogadott, a Vámigazgatási szervek közötti kölcsönös segítségnyújtásról és együttműködésről szóló Második Nápolyi Egyezmény említhető meg, amelynek 24. cikke először szabályozta a közös nyomozócsoportok létrehozásának feltételrendszerét és lehetőségeit, igaz ugyan, hogy „csupán” a tagállamok vámhatóságainak együttműködésére vonatkozóan. A Nápolyi II. Egyezmény újszerűsége abban rejlik, hogy számos, az együttműködés kölcsönös formáiról szóló rendelkezés található benne, melyeket megkülönbözteti a hagyományos, adminisztratív együttműködési formáktól. Ilyen különös együttműködési forma például a határon átnyúló megfigyelés és üldözés (21. cikk), az ellenőrzött szállítás (22. cikk), a fedett nyomozók bevetése (23. cikk), és végül, de nem utolsósorban a közös

³ Nagy Judit - Közös nyomozócsoportok az Európai Unió közötti bűnügyi együttműködésben – Doktori Értekezés – Budapest 2010 (12. oldal)

⁴ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a tanácsnak az Európai Unión belüli rendőrségi és vámügyi együttműködés megerősítéséről <http://old.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004DC0376:HU:HTML> (2014.09.15)

⁵ Maastrichti szerződés (Szerződés az Európai Unioról)

nyomozócsoporthoz felállításuk. Ezen formák bünygyi együttműködésbe olvadnak bele a rendőri együttműködés keretén belül, és megkeresés előterjesztését feltételezik.”⁶

Az 1999. május elsején hatályba lépő Amszterdami szerződés 30. cikke elsőként teremt jogalapot arra, hogy rendőri szervek, vámhatóságok, illetve egyéb speciális szolgálatok részt vehessenek közös nyomozócsoporthozban.

2000-ben a Tanács egyezményt fogadott el, amelynek célja a tagállamok illetékes hatóságai (rendőri, vámgyi vagy bírói szolgálatok) közötti kölcsönös bünygyi jogsegély előmozdítása a hatékonyabb és gyorsabb bünygyi együttműködés érdekében.⁷

Ez az egyezmény a 2000. évi Európai Unió tagállamai között Kölcsönös Bünygyi Jogsegélyről szóló Egyezmény, amelynek 13. cikke tartalmazza a közös nyomozócsoporthoz vonatkozó jogszabályokat. A cikk többek között leírja, hogy mely esetekben kerülhet sor közös nyomozócsoporthoz létrehozására; a létrehozásra irányuló megkeresés tartalmára vonatkozó javaslatokat; a csoport tevékenységével kapcsolatos általános feltételeket; a „kiküldött” tagok jogosultságait; csoportvezető(k) jogosultságait. A jogszabály tartalmazza továbbá, hogy a csoport tagjaként jogszerűen megszerzett információkat mely célokra lehet felhasználni. Mindemellett olyan személyek részvételét is lehetővé teszi, akik az Unió szervek tisztviselői, tehát nem a tagállamok hatóságainak tagjai. Őket azonban nem illetik meg mindazon jogosultságok, amelyek a csoport tagjait, amennyiben a megállapodás másként nem rendelkezik.

Az Egyezmény az Európai Unió tagállamai számára új lehetőségeket nyitott meg, ezáltal esélyt adott a hatóságok szorosabb együttműködésére és a határokon át nyúló bünygzés leküzdésére számos eszközt biztosít.

„A 2000. évi Unió Jogsegély Egyezmény ratifikációs folyamatának lassúsága miatt a Tanács, tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre, különösen annak 34. cikke (2) bekezdésének b) pontjára, 2002. június 13-án – a közös nyomozócsoporthoz mielőbbi megkönnyítése érdekében – elfogadta a Közös Nyomozócsoporthozról szóló Kerethatározatot (2002/465/IB), mely Preambulumának (4) bekezdése szerint a

⁶ Nagy Judit - Közös nyomozócsoporthoz az Európai Unió közötti bünygyi együttműködésben – Doktori Értekezés – Budapest 2010 (68. oldal)

⁷ A 2000. évi Európai Unió tagállamai között Kölcsönös Bünygyi Jogsegélyről szóló Egyezmény összefoglaló leírása <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=URISERV:l33108&rid=3>

tagállamoknak 2003. január 1-ig meg kell tenniük a szükséges intézkedéseket, hogy megfeleljenek a kerethatározat rendelkezéseinek. Az egyezményrel ellentétben, mely biztosítja minden egyes tagállam szuverenitásához való jogát, ezzel szemben a harmadik pilléres jogi eszközzel próbáltak nagyobb nyomatékot adni ezen új jogintézmény mielőbbi bevezetésének.

A Kerethatározat az Unió Jogsegély Egyezményéhez képest eltörölte azt a korlátozást, miszerint a közös nyomozócsoportokat csak bizonyos bűncselekmény-kategóriák esetén lehet felállítani (kábitószer-kereskedelem, emberkereskedelem, terrorizmus).

A Kerethatározat specialitása, hogy addig volt hatályos, amíg az Unió Jogsegély Egyezmény hatályba nem lépett, melyre 2005. augusztus 23-án került sor. Azon tagállamok vonatkozásában, akik még elmaradtak az Egyezmény ratifikálásával, továbbra is a kerethatározatban rögzített szabályok az irányadók a közös nyomozócsoportok vonatkozásában.”⁸

2002-ben a Tanács jegyzőkönyvet fogadott el az Europol Egyezmény módosításáról, amely lehetővé tette Europol alkalmazottak részvételét a közös nyomozócsoportokban.

2003. július 25-én az Európai Unió kölcsönös jogsegély megállapodást kötött az Egyesült Államokkal. Ezen bilaterális egyezmény közös nyomozócsoportokról szóló cikke előírja, hogy a feleknek szükség esetén közös nyomozócsoportot kell létrehozni és működtetni. Azonban külön rendelkezéseket a megalakításra és a működésre vonatkozóan nem tartalmaz, ehelyett a felek eseti alapon történő megállapodására bízta ezek meghatározását. ⁹

2004 végére az EU felülvizsgálta és értékelte az elmúlt öt év eredményeit, és az úgynevezett hágai program elfogadásával kidolgozta azokat a fejlődési irányokat, amelyek elengedhetetlenek voltak az európai szabadság, biztonság és a jog térségének kialakításához. A program szerint szükséges, hogy a tagállamok tisztában legyenek az új ügynökségek vagy intézmények nyújtotta lehetőségekkel, és jobban kihasználják őket.¹⁰ Ezért nemzeti szakértők kijelölésével lehetőséget nyújtana a nemzeti hatóságok számára,

⁸ Nagy Judit - Közös nyomozócsoportok az Európai Unió közötti bűnügyi együttműködésben – Doktori Értekezés – Budapest 2010 (75. oldal)

⁹ Edwin Bakker and Joseph Powderly – Dealing with transnational terrorism, the concept and practice of Joint Investigation Team (26. oldal)

¹⁰ Nagy Judit – Az uniós rendőri és igazságügyi együttműködés a XXI. században a Hága-Stockholm-Lisszabon tengely mentén - Belügyi szemle 2011. évi 5. szám

hogy általuk felvilágosítást kapjanak a közös nyomozócsoportok nyújtotta lehetőségekről.¹¹ Tehát már a 2005-2009-ig tartó Hágai Program során erőteljes politikai ambíciók mutatkoztak a közös nyomozócsoportok koncepciójával kapcsolatban.¹²

„A közös nyomozócsoportok nemzeti szakértői hálózata 2005-ben jött létre, hogy elősegítse a közös nyomozócsoportokban részt vevő tagállamok közötti információcserét és a bevált gyakorlatok megosztását. A hálózat titkárságának 2011 óta az Eurojust ad otthont, ezzel is elismerve a hálózat és az Eurojust közötti párbeszéd és egymást kiegészítő tevékenység szükségességét.

Ez az eszköz – amely az Eurojust weboldal részeként a kijelölt nemzeti szakértők számára hozzáférhető – arra szolgál, hogy platformot nyújtson a szakértők közötti kommunikációhoz, és támogassa az ismeretek, bevált gyakorlatok és tanulságok megosztását. Miután az eszköz teljes körűen működésbe lép, meg fogja könnyíteni a gyakorló szakemberek hozzáférését a vonatkozó gyakorlati jogi információkhoz, hogy ezzel is segítse a közös nyomozócsoportok létrehozását és hatékony működtetését.”¹³

2005-ben a Tanács felkérésére a CEPOL (European Police College) a Bizottsággal együtt kidolgozott egy rendszeres programot, amely a tagállamok jogrendszerének és szervezeti működésének kölcsönösen megértését segítette.

Hosszas előkészítés után az Európai Bizottság 2009. június 10-én mutatta be az év végén kifutó Hágai Programot felváltó új, többéves bel- és igazságügyi fejlesztési programra vonatkozó javaslatát. A Stockholmi Program, amely kihangsúlyozza az Europol és az Interpol szerepét a közös nyomozócsoportokkal kapcsolatban. A program célként tűzte ki többek között, hogy a tagállamok hatóságai minél többször alkalmazzák a közös nyomozó csoportokat, ha erre lehetőség támad és ennek érdekében naprakész tájékoztatást javasoltak a tagállamok felé.¹⁴

¹¹ Nagy Judit - Közös nyomozócsoportok az Európai Unió közötti bűnügyi együttműködésben – Doktori Értekezés – Budapest 2010 (72. oldal)

¹² Libor Klimek – Joint Investigation Team in the European Union (68. oldal) Bratislava 2011

¹³ Eurojust éves jelentése 2013 (18. oldal)

¹⁴ Nagy Judit – Az uniós rendőri és igazságügyi együttműködés a XXI. században a Hága-Stockholm-Lisszabon tengely mentén - Belügyi szemle 2011. évi 5. szám – 11. oldal

2009. szeptember 23-án a Tanács elfogadta az Europol és Eurojust által közösen kiadott, A közös nyomozócsoportokra vonatkozó kézikönyvet, amelynek fő célja, hogy tájékoztatást nyújtson a szakembereknek a jogalapról és a közös nyomozócsoportok létrehozásával kapcsolatos követelményekről, és hogy tanáccsal szolgáljon arra nézve, hogy milyen esetben célszerű közös nyomozócsoportot alkalmazni. A törekvés az, hogy a kézikönyv a közös gyakorlati tapasztalatokra, valamint a szemináriumokból és találkozókából származó anyagokra épüljön.¹⁵

A közös nyomozócsoportokra vonatkozó kézikönyvet később az Eurojust és az Europol közös nyomozócsoportokkal kapcsolatos projektje újra aktualizálta 2011-ben, amelyet a Tanács elfogadott.

2010-ben megszületett a Tanács állásfoglalása a közös nyomozócsoportok létrehozásáról szóló megállapodásmintáról, melynek célja, hogy ösztönözze a tagállamok hatóságait, amelyek a más tagállamok hatóságaival együtt közös nyomozócsoportokat kívánnak létrehozni, hogy a közös nyomozócsoportokkal kapcsolatos részletes szabályokról való megállapodáshoz – adott esetben – használják az ezen állásfoglalás mellékletében szereplő megállapodásmintát.¹⁶

A közös nyomozócsoportok 2011-ban kapták meg saját titkárságukat. Az Eurojust ad otthont a titkárságnak és nyújt támogatást a közös nyomozócsoportok tagállami használatának előmozdításához. A titkárság koordinálta a munkát, amely a javított, Eurojust-Europol gyakorló szakemberek számára készített közös JIT kézikönyv újrakiadásához vezetett az Európai Unió valamennyi nyelvén 2011 októberében.¹⁷

2013-ban projekt indult közös nyomozócsoportoknak az elért eredmények szempontjából való értékelésére. Az értékelési adatok összegyűjtése révén könnyebb lesz megoldást találni a jogi és gyakorlati kihívásokra.

¹⁵ Az Európai Unió Tanácsa által elfogadott, A közös nyomozócsoportokra vonatkozó kézikönyv (13598/09) (2009)

¹⁶ A Tanács állásfoglalása (2010. február 26.) a közös nyomozócsoportok létrehozásáról szóló megállapodásmintáról (2010/C 70/01)

¹⁷ Eurojust éves jelentése – 2011

<http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202011/Annual-Report-2011-HU.pdf>

Egyrészt segíti a gyakorló szakembereket abban, hogy az elért eredmények szempontjából értékeljék a közös nyomozócsoport teljesítményét. Másodszor, az értékelési adatok összegyűjtése növeli a közös nyomozócsoportokról szóló ismereteket, mivel elősegíti az ez idáig tapasztalt fő jogi és gyakorlati problémák és az elért megoldások felismerését.

A gyakorló szakemberek elvárásainak figyelembevétele érdekében az űrlapba az Eurojust nemzeti szekcióitól és a közös nyomozócsoportok hálózatának tagjaitól származó észrevételeket is beépítették. A közös nyomozócsoportok értékelő űrlapját a nemzeti szakértők 2013. júniusi 9. éves ülésükön fogadták el.¹⁸

A jogszabályok implementációja tagállamonként eltérő módon történt. „Néhány ország külön speciális jogszabályt hozott a közös nyomozócsoportokra vonatkozóan, vagy pedig „beszúrt” módosításként néhány rendelkezést a Büntetőeljárás kódexébe (vagy pedig módosított már egyébként meglévő rendelkezéseket), más tagállamok pedig egyszerűen csak utaltak az Unió Jogsegély Egyezmény közvetlen alkalmazhatóságára a nemzeti jogrendjükben.”¹⁹

1.5 Magyarország jogi háttér

A nemzetközi bűnügyi együttműködés hazai joganyaga nagyon sokáig szegényes volt, az „elhanyagolt” témát érintő kodifikáció háttérbe szorult, mely helyzetet egyaránt tükrözte a releváns normák csekély mennyisége, valamint azok túl általános és túlságosan minimális kötelezettségvállalásra szorító tartalma.²⁰

A bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló, 2002. évi LIV. törvény elvégezte a tagállamok közötti bűnügyi együttműködés alapjait megteremtő európai uniós

¹⁸ Eurojust éves jelentés 2013

<http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202013/Annual-Report-2013-HU.pdf>

¹⁹ Nagy Judit - Közös nyomozócsoportok az Európai Unió közötti bűnügyi együttműködésben – Doktori Értekezés – Budapest 2010 (172. oldal)

²⁰ M. Nyitrai Peter: A nemzetközi bűnügyi együttműködés hazai jogának nemzetközi jogi konformitása Büntetőjogi Kodifikáció ötödik évfolyam 2005. 1. szám (Hvgorac) 24. oldal

jogi aktusok és egyezmények magyar jogba való átültetését, amelyek végrehajtását hazánknak az EU-hoz való csatlakozásunkig biztosítani kellett.²¹

A törvény első szakasza kimondja: *„E törvény célja, hogy - a felderítés hatékonyságának növelése érdekében - szabályozza a magyar bűnüldöző szerveknek a bűnmegelőzés és a bűnüldözés során külföldi hatóságokkal folytatott együttműködését.”*²²

A fent említett jogszabály 20-24.§-a kifejezetten a Közös bűnfelderítő-csoportok létrehozásáról, illetve a bűnüldöző szervvel együttműködő személy igénybeviteléről szól.

Az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló, 2003. évi CXXX. törvény 55-59. §-a szabályozza a közös nyomozócsoportok létrehozását. Többek között szól a létrehozás kezdeményezéséről, a létrehozásról szóló megállapodásról, az országon belül létrehozott nyomozócsoport vezetéséről, a tagállami nyomozóhatóság tagjának a Magyarországon meglévő jogosultságairól, az Europol illetve az Eurojust tisztviselőinek részvételéről. A fent említett jogszabályt helyezte a hatályon kívül az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény, amely lényegében átvette az előző törvény szabályozását a közös nyomozócsoportokra vonatkozóan.

²¹ Nagy Judit - Közös nyomozócsoportok az Európai Unió közötti bűnügyi együttműködésben – Doktori Értekezés – Budapest 2010 (202. oldal)

²² 2002. évi LIV. törvény a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről

2. Fejezet: A közös nyomozócsoportok bemutatása

2.1 A közös nyomozócsoportokról általában

„A közös nyomozócsoport egy olyan csoport, melyet kölcsönös megállapodás alapján két vagy több tagállam illetékes hatóságai hozhatnak létre meghatározott célra és korlátozott, de közös megegyezéssel meghosszabbítható időtartamra annak érdekében, hogy a csoportot létrehozó egy vagy több tagállamban bűnügyi nyomozást folytasson. Számos előnye van ennek az eszköznek: egyrészt lehetővé teszi azt, hogy egy ügyben a különböző tagállamok illetékes hatóságai között legyen koordináció a nyomozások kezdetétől fogva, minek következtében az összes kapcsolódó nyomozás koordinatív megközelítést kap. Másrészt, lehetőséget teremt arra, hogy a részvevő tagállamok a döntéshozó folyamatokban beleszólhassanak, például abba, hogy mely nyomozati cselekményeket melyik résztvevő tagállam hajtsa végre. Ezeken túlmenően azáltal, hogy a kiküldött tagok jelen lehetnek a nyomozati cselekményeknél, lehetővé válik az, hogy a résztvevő tagállamok a nyomozás mindenkor helyzetéről időben értesítést kapjanak.”²³

Garamvölgyi Balázst, a Nemzeti JIT Szakértő, a közös nyomozócsoportok hazai szakértője arra a kérdésre, hogy „Milyen megnevezés adná vissza legpontosabban a JIT lényegét? Lehetne akár jogsegélyek láncolatának hívni?” a következőt válaszolta:

„Én inkább jogsegély-keretmegállapodásnak nevezném, amelynek közös megegyezésen alapuló időtartama és részvevői vannak. Az adott konkrét ügyben végzett nyomozás során közvetlenül kicserélt információkat, bizonyítékokat úgy kell tekinteni, mintha azokat igazságügyi jogsegély útján továbbították volna. Az időtartama egyébként tipikusan egy év, még abban az esetben is, ha a JIT-megállapodás aláírása után rövid időn

²³ Nagy Judit – A közös nyomozócsoport intézménye hazánkban (Rendvédelmi füzetek 2010/4. szám
Rendészeti Dorkoranduszok II. Országos Konferenciája 2010. november 17. – Budapest 2010 – kiadja : a
Rendőrtiszt Főiskola)

belül elfogásokra, kihallgatásokra kerül sor. A JIT közös megegyezéssel természetesen a határidő megszüntethető.”²⁴

A következőkben az Európai Unió Tanácsa által kiadott A közös nyomozócsoportokra vonatkozó kézikönyv alapján szeretném bemutatni a JIT-ek működését.²⁵

2.2 A közös nyomozócsoport igénybevételének előnyei

- ✓ Az információ közvetlenül megosztható a közös nyomozócsoport tagjai között, nincs szükség hivatalos megkeresésekre.
- ✓ A csoport tagjai közvetlenül kérhetnek egymástól nyomozati intézkedéseket, mellőzni lehet a jogsegély iránti megkereséseket. Ez vonatkozik a kényszerítő intézkedések iránti megkeresésekre is.
- ✓ A csoport tagjai jelen lehetnek házkutatásokon, kihallgatásokon, stb. a joghatóság által lefedett valamennyi területen, segítve a kihallgatásokon a nyelvi akadályok leküzdését, stb.
- ✓ Lehetőség nyílik a helyszíni erőfeszítések koordinálására és a szaktudás informális cseréjére.
- ✓ A különböző joghatóságok alá tartozó és különböző munkahelyi környezetből érkező szakemberek kölcsönös bizalmat alakíthatnak ki egymás iránt, és növelhetik azt.
- ✓ A közös nyomozócsoport kitűnő alapot nyújt a legmegfelelőbb nyomozási és büntetőeljárási stratégiák meghatározására.
- ✓ Lehetőség nyílik az Europol és az Eurojust közvetlen támogatás- és segítségnyújtás révén történő közreműködésére.
- ✓ Lehetőség nyílik a rendelkezésre álló uniós, Eurojust- és Europol-támogatásra pályázni.

²⁴ Szalárdi Gábor – Interjú a közös nyomozócsoport alkalmazásának hazai gyakorlatáról, eddigi tapasztalatairól – Belügyi Szemle 2013/11., 73-89. oldal

²⁵ Az Európai Unió Tanácsa által elfogadott, A közös nyomozócsoportokra vonatkozó kézikönyv (15790/1/11) (2011) alapján

- ✓ A közös nyomozócsoportban való részvétel felkelti az igazgatás figyelmét, és javítja a nemzetközi nyomozások eredményét.

A következő pontokban a közös nyomozócsoportok felépítését szeretném bemutatni

2.3 A csoport

A csoportot abban a tagállamban hozzák létre, amelynek a területén a nyomozás döntő részét előreláthatólag folytatni kell. Számos forgatókönyv elképzelhető, ezért a közös nyomozócsoportokkal kapcsolatos szervezési kérdésekről eseti alapon kell dönteni, figyelembe véve olyan szempontokat, mint a költségek, a rendelkezésre álló személyzet, a nyomozás időtartama, a nyomozás természete, igazságügyi hatóság, stb.

2.4 A vezető

Minden közös nyomozócsoportnak rendelkeznie kell egy vezetővel vagy vezetőkkel. Nincs meghatározva, hogy a csoport vezetőjének ügyésznek, bírónak, illetve magas rangú rendőrségi tisztviselőnek vagy vámtisztviselőnek kell lennie. A 2000. évi kölcsönös jogsegélyegyezmény 13. cikke előírja, hogy: „... a csoport vezetője azon tagállam bünyügyi nyomozásban részt vevő illetékes hatóságának a képviselője, amely tagállamban a csoport tevékenykedik...”

2.5 Tevékenység

A csoport tagjai feladataikat a közös nyomozócsoport vezetőjének vezetésével látják el, figyelembe véve a saját hatóságaik által a közös nyomozócsoport létrehozásáról szóló megállapodásban meghatározott feltételeket. A 13. cikk (4) bekezdése megkülönbözteti a közös nyomozócsoportban tevékenykedő „tagokat” és „kiküldött tagokat”. A kiküldött tagok a csoport működési helye szerinti tagállam jogával és a közös nyomozócsoport létrehozásáról szóló megállapodással összhangban engedélyt kaphatnak arra, hogy jelen legyenek a műveleteknél, pl. házkutatásnál. A 2000. évi kölcsönös jogsegélyegyezmény 13. cikkének (7) és (9) bekezdése szerint, amikor a közös nyomozócsoportnak az egyik tagállamban kell nyomozati intézkedéseket fogantatosítania, az érintett tagállam által a

csoporthoz kiküldött tagok megkereshetik saját illetékes hatóságait, hogy tegyék meg a szükséges intézkedéseket.

A megkeresést ugyanolyan feltételek szerint kell mérlegelni, amelyek a nemzeti nyomozásra vonatkoznak. E rendelkezés célja, hogy elkerüljék a jogsegély iránti megkereséseket, még abban az esetben is, ha a nyomozati intézkedés kényszerítő jogkör gyakorlását kívánja meg, mint például a kutatásról szóló határozatok végrehajtásánál. Az a lehetőség azonban, hogy az így szerzett információt később bírósági eljárás során felhasználhassák, mindig a két tagállam vonatkozó jogszabályain múlik majd, ez pedig alapos vizsgálatot igényel, hiszen a közös nyomozócsoportok és a rájuk vonatkozó megállapodások nem állhatnak és nem állnak a nemzeti jog és kötelezettségek felett. Ezek a részek mind a kézikönyvből származnak?

Harmadik felek is „résztvevői” lehetnek az „uniós” közös nyomozócsoportoknak, a „tagjai” azonban nem:

A résztvevők nem csak uniós szervektől/ügynökségektől – pl. Europol, Eurojust, OLAF, stb. – érkehetnek, hanem például harmadik államoktól és azok ügynökségeitől, pl. az FBI-től is.

2.6 Az Eurojust és az Europol részvétele

Mivel mindkét intézményt azzal a céllal hozták létre, hogy támogassa a tagállamokat a határokon átnyúló súlyos, szervezett bűncselekmények elleni küzdelemben, hatáskörükből és feladataikból következik, hogy az Eurojust és az Europol központi szerepet kap a közös nyomozócsoportokban.

A kerethatározat 1. cikkének (12) bekezdésével, valamint a 2000. évi kölcsönös jogsegélyegyezmény rendelkezéseivel összhangban az Eurojust és az Europol külön-külön és együttesen is részt vehet a közös nyomozócsoportokban. Továbbá az Europol és az Eurojust között létrejött együttműködési megállapodás 6. cikke mindkét fél számára lehetővé teszi, hogy egy vagy több tagállam felkérésére együtt részt vegyenek a közös nyomozócsoportok létrehozásában, és segítséget nyújtsanak a nemzeti igazságügyi és büntető szerveknek a közös nyomozócsoportok létrehozására irányuló előzetes megbeszélések során.

Különösen az előzetes felmérés és a tárgyalási szakasz során nyújthatnak mindketten segítséget a tagállamoknak jogi tanácsadás és a közös nyomozócsoportokban való korábbi részvétellel szerzett tapasztalatok révén. Ezenfelül a találkozókhoz helyszínt és tolmácsolást

biztosítanak a tagállamoknak. Továbbá az információcserében és a kölcsönös jogsegély koordinálásában játszott szerepéből fakadóan az Europol és az Eurojust valószínűleg olyan helyzetben van, hogy felismeri a közös nyomozócsoport igénybevételére alkalmas ügyeket, és következőképpen felkéri a tagállamokat az ez irányú intézkedésre.

Az Eurojustnak a közös nyomozócsoportok finanszírozásáról szóló projektje értelmében az utazási/szállás- és a tolmácsolási/fordítási költségekre pénzügyi segítség, valamint logisztikai támogatás (berendezés kölcsönzése) áll rendelkezésre, mindezek csak szorosan a nyomozási cselekményekkel összefüggő tevékenységéhez vehetőek igénybe. Továbbá, az Europol támogathatja az operatív megbeszéléseket, az Eurojust pedig az egyeztető üléseket.

Az Europol és az OLAF tisztviselői, az Eurojust nemzeti tagjai, helyetteseik és asszisztenseik – nem hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságként eljárva – részt vehetnek közös nyomozócsoport tevékenységében, azonban nem válhatnak annak vezetőjévé vagy tagjává.

2.7 Megállapodásminta

A 2000. évi kölcsönös jogsegélyegyezmény előírja, hogy a közös nyomozócsoportok létrehozása írásos megállapodás alapján történik. A korábbiakban kifejtettek szerint a közös nyomozócsoportok létrehozására és működtetésére vonatkozó jogi keret kiterjedt mérlegelési jogköröket biztosít, ezért a megállapodás valamennyi fél számára alapvető fontosságú.

Mivel a 2000. évi kölcsönös jogsegélyegyezmény 13. cikke értelmében a megállapodás bármikor módosítható, helyénvaló lenne a megállapodás gyors nyélbe ütése mellett dönteni, és nem minden egyes részletről hosszadalmas megbeszéléseket folytatni.

Az Európai Unió Tanácsa először a közös nyomozócsoportok létrehozásáról szóló megállapodásmintára vonatkozó ajánlást fogadta el 2003. május 8-án, majd az állásfoglalást 2010. február 26-án. Az utóbbi jelenleg használatban van, és I. függeléke tartalmazza a közös nyomozócsoportban való részvétel feltételeire vonatkozó új ajánlást, továbbá az Europolban való részvételre alkalmazandó különös rendelkezéseket.

Magyar viszonylatban egy JIT felállítása – Garamvölgyi Balázs elmondása alapján - a következőképpen folyik:

Ha a mi részünkről indul a kezdeményezés, a megyei főügyészségek általában állásfoglalásra terjesztik fel az ügyet, hiszen a legfőbb ügyész kompetenciája a JIT-megállapodás aláírása, ez ugyanis joghatósági kérdés is. Bár a főügyészségek önállóan nem foglalhatnak állást, természetesen számít a véleményük. Ha külföldről érkezik a megkeresés, az jellemzően az Eurojuston keresztül jön hozzánk, ezt persze megelőzi egy az esetleg párhuzamosan futó nyomozásokról szóló információ-beszerző levélváltás a NEKEB Europol Magyar Összekötő Irodáján (NEBEK-MÖI) vagy ügyészi csatornán keresztül. Ez után megkeressük az eljáró nyomozó hatóságot és az ügyészt, ha van, mert az is előfordult már, hogy nem tudtunk arról, hogy bűnszervezet érintettségű emberkereskedelemtől van szó, így a például kerítés miatt indított nyomozás csupán városi kapitányságot érintette. A városi ügy a megkeresés után megyei hatáskörbe került, és angolul beszélő főügyészségi előadót kapott, Ő lett a JIT magyar vezetője.²⁶

²⁶ Szalárdi Gábor – Interjú a közös nyomozócsoport alkalmazásának hazai gyakorlatáról, eddigi tapasztalatairól – Belügyi Szemle 2013/11., 73-89. oldal

3. Fejezet: Az első közös nyomozócsoporth Magyarországon

Az első – magyar részvételű - közös nyomozócsoporth alkalmazásának történeti tényállása a résztvevő ügyészek és nyomozók elmondása alapján:
(beszélgetés dr. Angeli Lászlóval, dr. Szabadi Péterrel és Trapp Zoltánnal)

3.1 Előzmények

Az európai futball-mérkőzések manipulálásával kapcsolatos bűncselekményekre egy németországi nyomozás kapcsán derült fény, amely nyomozást valójában egy bochumi rablógyilkosság felderítése céljából indítottak. A nyomozás titkos részeként alkalmazott telefonlehallgatások során azonban nem csak a releváns bűncselekménnyel kapcsolatban szereztek információkat a hatóságok. Így Németországban 2009 második felében már tanúkihallgatások zajlottak a meccsbundázásokkal kapcsolatban. Az ottani nyomozás eredményeként a hatóságok több magyar mérkőzésről is beszámoltak, amelyek szerintük gyanúsak lehettek, mindezt azonban bizonyítékokkal nem tudták alátámasztani. A hazai sajtó a német információk alapján, és feltételezhetően pár – a felelősség alól kibújni vágyó – érintett személyek elmondása szerint magyar érintettséget is valószínűsített és ezt egyre inkább terjesztette a magyar médiában. Ezek a tények egyértelműen kényszerhelyzetbe hozták a Labdarúgó Szövetséget.

A nyomozás 2009 decemberében a Magyar Labdarúgó Szövetség ismeretlen tettes ellen tett feljelentése alapján indult meg a Nemzeti Nyomozó Irodánál. Miután az ügy Trapp Zoltán nyomozóhoz került a rendelkezésre álló adatok alapján megállapította, hogy érdemi adatok és értékelhető információk nem állnak rendelkezésünkre. Ezek beszerzése érdekében javasolta külföldi kihallgatások kezdeményezését. Eredményes kihallgatások megvalósítása azonban sajnos jogsegély kérelem alapján - a tapasztalatok szerint – nem volt elvárható, mivel a jogsegély kérelem során kért kihallgatásokat a kérelmezett tagországok hatóságai végzik és csak a kérelemben feltüntetett kérdéseket teszik fel a kihallgatott személy számára, arra azonban az előbb említett jogintézmény keretén belül nincs lehetőség, hogy a kérelmező ország hatósági tagja is részt vehessen ezeken a kihallgatásokon, illetve a közben felmerülő kérdéseket feltegye. A nyomozó javaslatot írt

a felügyelő szerv felé, hogy vegyék fel a kapcsolatot külföldi tagországok hatóságaival és felvetette olyan kihallgatások tervezését, amelyen a magyar nyomozó hatóság tagjai is jelen lehetnének, azonban ennek megvalósítására nem látott sok esélyt.

Később a Legfőbb Ügyészség az ügy nyomozását ügyészi hatáskörbe vonta és annak lefolytatására a Központi Nyomozó Főügyészséget jelölte ki. Már a nyomozás kezdeti szakaszában kiderült, hogy az ügyben érintett személyek köre, és azok tevékenysége nem csak az ország területére korlátozódott, ezért már egy héttel a nyomozás megkezdése után a németországi hatóságok több ország részvételével összehívtak egy konferenciát, amelynek fő témája a tagállami határokon átnyúló szervezett sportfogadási csalások voltak. Ezt követően számos ország hatóságait keresték meg bűnügyi jogsegély kérelmek alapján (Németország, Finnország, Egyesült Királyság, ázsiai országok) annak érdekében, hogy az ügyet teljes mértékben felderítsék.

A fordulópont 2011 májusában történt, amikor a nyomozás keretén belül a magyar nyomozóügyészek jogsegélykérelem alapján egy finnországi kihallgatáson vettek részt. Ezt a nyomozati cselekményt követően történt meg a kezdeményezés az Europol részéről. Az Europol által szervezett műveleti értekezlet során vetették fel annak a lehetőségét, hogy a három ország - Finnország, Németország és Magyarország - alakítson egy közös nyomozócsoportot. Konkrét elképzeléseket és célokat vetettek fel, amelyeket JIT keretében terveztek megvalósítani. Mivel az előző két országban már volt gyakorlata ennek a jogintézménynek, egyedül hazánk nyomozóhatósága számára jelentett újdonságot, de nekik sem volt ellenvetésük a szorosabb kooperáció ellen.

Az együttműködés szempontjából érdekes volt az a tény, hogy az ügyben folyamatban lévő eljárások szinte minden résztvevő tagállamban más-más szakaszban voltak. Németországban például már az eljárás végén jártak a hatóságok, míg Magyarországon a nyomozás elején tartottak, hiszen az első gyanúsítások közlései 2011 júniusában történtek.

A megállapodás előzményeként 2011 júniusában a három tagország és más érintett tagállamok delegáltjai műveleti értekezleteken vettek részt az Europol székházában, Hágában, ahol hazánkat dr. Garamvölgyi Balázs és dr. Rubicsek Norbert képviselte. Ezen értekezletek során már a közös nyomozócsoport előkészítéséről és megvalósításának részleteiről tárgyaltak a felek. A német és finn résztvevők már kész megállapodást is aláírtak, hiszen ezen országok delegáltjai között ott voltak az erre jogosult tisztségviselők. A magyar résztvevők még nem voltak felkészülve erre az esetre, hiszen ők nem írhatták

alá a megállapodást, mivel hazánkban erre csak a Legfőbb Ügyész jogosult és ő nem vett részt az eseményeken.

3.2 Pénzügyi háttér

A kooperáció megkezdése előtt annak érdekében, hogy a közös nyomozócsoportban részt vevő magyar tagok a külföldre való kiutazásokat, különböző nyomozati cselekményeket, a kommunikációhoz szükséges tolmácsolást, és a technikai eszközöket biztosítani és pénzügyileg fedezni tudják két pályázatot is benyújtottak az Eurojust JIT Titkárságán keresztül az Eurojustnak, amely szerv az Európai Bizottságtól egy külön pénzügyi keretet kapott annak érdekében, hogy azt a közös nyomozócsoportok pénzügyi és logisztikai támogatására fordítsa. A pályázat benyújtását az Europol Magyar Összekötő Irodával történt egyeztetés előzte meg, amely szerv az egész együttműködés során segítette a magyar egységet a sikeres nyomozás érdekében. Jelen esetben mindkét kérelmet kedvezően bírálták el és tíz és tizenöt-ezer euró közötti támogatást kaptak a közös nyomozócsoportban résztvevő tagok. A támogatási rendszer egyik alapvető sajátossága, hogy a felmerült költségek kifizetése minden esetben utólagos, tehát a kiadások fedezését meg kell előlegezni. Ezen esetben a Legfőbb Ügyészség volt az szerv, amely állta a tagok részéről a közös nyomozócsoportban való tevékenységük során felmerülő kiadásokat. Külön szervezték az ügyészek és külön az Nemzeti Nyomozó Irodától átvezényelt rendőr kollégák utazásának költségeit. Az Eurojustnak azonban ez nem okozott problémát. Két elszámolás megküldését követően a megadott két számlára utalták. Az utólagos kifizetés 12 hetente egy pénzügyi jelentés alapján történt meg, amely tartalmazott egy bejelentő lapot, pénzügyi sablonokat, illetve igazoló bizonylatokat és kifizetést igazoló bizonylatokat. Ezt követően 4 héten belül az Eurojust visszatéríti a beküldött bizonylatok alapján igazolt kiadásokat. A negyedéves ciklusok letelte után a következő ciklusra előreláthatóan tervezett költségeket hozzávetőlegesen meg kellett állapítani és megküldeni a támogatást nyújtó szerv felé. A magyar tapasztalatok alapján ez a rendszer egyszerűen és gördülékenyen működött, egyedül a tolmácsolás áfatartalmának kifizetése során merültek fel kérdések. Az Eurojust ezt úgy ítéli meg, hogy az állami szerv által egy gazdálkodó szervnek kifizetett áfát a gazdálkodó szerv befizeti az állami költségvetésbe akkor végső soron az állam hozzájut a pénzhez, amely elgondolás teljesen logikus és elfogadható.

3.3 Az együttműködés

A megállapodás aláírása magyar oldalról 2011 augusztusában történt meg, Polt Péter legfőbb ügyész jóváhagyta Magyarországon az első közös nyomozócsoport létrehozását. Az együttműködés a Budapesti Központi Nyomozó Főügyészség, Németországból a Bochumi Ügyészség (Bochumer Stafverfolgung), Finnországból pedig a nemzeti nyomozóiroda (National Bureau of Investigation) között jött létre. A megállapodás részes felei mindemellett úgy határoztak, hogy a közös nyomozócsoport tevékenységeibe egy nemzetközi szervezetet az Europol is bevonják, és külön megegyezést kötnek vele abból a célból, hogy segítse a nyomozócsoport munkáját.

A megállapodás célja a manipulált sporteseményekkel kapcsolatos tiltott fogadások területén működő vesztegetéssel, csalással és pénzmosással foglalkozó szervezett bűnözői hálózat felderítése volt. Ennek elérése érdekében a bűnelkövető tagok személyazonosságának megállapítása, a hálózat felszámolása mind a három országban, a bűnszervezethez köthető személyek személyazonosságának megállapítása, a törvénytelenül szerzett javak visszatartása és lefoglalása, eredményes büntető-eljárás lefolytatása.

A JIT nyomozási terv – a megállapodás részeként – tartalmazta a közös nyomozócsoport céljának elérésére vonatkozó iránymutatásokat, illetve speciális célokat. Többek között a részvevő felek próbáltak törekedni arra, hogy a tevékenységük során ne okozzon akadályokat a vonatkozó nemzeti jogszabályok esetleges összeütközése. Nagy jelentősége volt a közös információgyűjtésnek és az információk egymás közti megosztásának, a közvetlen kommunikáció tehát alappillért jelentette a hatékony együttműködésnek. A Secure Information Exchange Network Application (SIENA) az Europol biztonságos információcserére alkalmas elektronikus hálózati eszköze, amelynek célja, hogy lehetővé tegye a gyors, biztonságos és felhasználóbarát kommunikációt és az operatív és stratégiai bűnözéssel kapcsolatos információk és operatív információk megosztását az együttműködésben részt vevő tagállamok hatóságai között.²⁷ Ezt a

²⁷ <https://www.europol.europa.eu/content/page/siena-1849> - SIENA

rendszert használva történt az információk cseréje, amely egyben garantálta azok hitelességét, és felhasználhatóságát is mindemellett a résztvevő felek kölcsönösen elismerték egymás adatrendszerének hitelességét. Annak ellenére, hogy az egymásnak megküldött információk az azt beszerző hatóság nemzetiségének megfelelő nyelven kerültek megosztásra, azok lefordítását hazánkban a NEBEK-en (Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ) keresztül oldották meg a résztvevők. A JIT keretében összegyűjtött bizonyítékok megosztásáért valamennyi résztvevő ország közösen vállalta a felelősséget, azok tehát elméletben a részt vevő tagok előzetes beleegyezése nélkül nem oszthatók meg más országgal. A bizonyítékokat tartalmazó iratok és adatok – a későbbi felhasználhatóság érdekében – az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda által történtek lefordításra.

A megállapodás érvényességi idejét 1 évben határozták meg a felek. Ez az időtartam a megállapodás aláírásával vette kezdetét az arra joghatósággal rendelkező személyek részéről. Ez a meghatározás azonban nem jelentett kötöttséget, hiszen ezt a felek bármikor módosíthatták volna az együttműködés során, ha az a közös tevékenység szempontjából szükségszerű lett volna. Ahogy rövidebb időtartam meghatározása is lehetséges lett volna, úgy annak hosszabbítására is fenn álltak a feltételek, amely meg is történt. Az első megállapodás idejének lejártá előtt (2012 elején) már felmerült Szlovénia és Ausztria bevonása a közös nyomozócsoportba. Az egy éves lejáratit követően megtörtént a megállapodás meghosszabbítása fél évvel és ezzel együtt a fent említett két tagállam is csatlakozott a megállapodás tagja közé.

A közös nyomozócsoportban részt vevő tagállamok magyar részről dr. Angeli Lászlót, a Központi Nyomozó Főügyészség főügyészségi ügyészét, finn részről a nemzeti nyomozóiroda osztályvezetőjét, német oldalról pedig a Bochumi Ügyészség vezetőjét jelölték ki a csoport vezetőinek, akiknek az irányítása alatt a csoport tagjai a vezető állampolgársága szerinti tagállamban végezték a feladataikat.

Magyarországról 6 fő – 3 ügyész és 3 nyomozó -, Németországból az ügyészség vezetőjén kívül még 7 nyomozó a bochumi kapitányságról, Finnországból pedig a finn nemzeti nyomozóiroda osztályvezetőjén kívül még 5 nyomozó alkotta a közös nyomozócsoport személyi állományát. A 6 fős magyar csoport tagjai között a vezetőn, dr. Angeli Lászlón kívül az ügyészség részéről részt vett az együttműködésben dr. Garamvölgyi Balázs, magyarországi JIT szakértő, és dr. Szabadi Péter, aki szintén a

Központi Nyomozó Főügyészség ügyésze. A Készenléti Rendőrség - Nemzeti Nyomozó Irodától átvezényelt nyomozók közül a csoport tagja volt Trapp Zoltán, Németh Baján és Tóth László. Külön említést igényel dr. Rubicsek Norbert az Europol Magyar Összekötő Iroda tagja, aki a magyar felek nemzetközi tevékenységének koordinációjáért volt felelős és mindvégig támogatta a magyar résztvevők munkáját a nyomozás során.

A közös nyomozócsoport működése alatt a résztvevő hatóságok tagjai kéthavonta műveleti értekezleten vettek részt, amelyre rendszerint Hágában került sor az Europol székhelyén. Az értekezleteken az addig elért eredményekről tartottak beszámolót az együttműködésben résztvevő hatóságok tagjai. Gyakran hangzottak el a társországok felől olyan gyanúsnak tűnő személyek vagy momentumok, amely gyanúsítás hitelességét bizonyítékokkal nem tudták alátámasztani. Éppen ezért az értekezletek során nagyon fontos volt, hogy az ott elhangzottakat a haza résztvevők a magyar eljárásjog szemszögéből vizsgálják, mivel országonként eltérő szabályok vannak, és minden résztvevőnek a nemzeti jogszabályi környezethez kellett igazodnia. Ezt követően közös megbeszélés alapján a következő időszakra nézve iránymutatásokat határoztak meg a felek. Itt volt lehetőség arra, hogy a tagországok érvényesítsék saját elképzeléseiket. Dr. Angeli László elmondása szerint az együttműködés irányának kijelölésében, az eredmények elérésében Magyarországnak irányító szerepe volt. Ezt az is jelzi, hogy egyedül a magyar felek végeztek kihallgatásokat a társországokban.

3.4 Nyomozási cselekmények a közös nyomozócsoport keretén belül

Az irányadó jogszabályok lehetővé tették, hogy külföldön a hazai hatóság eljáró tagja JIT keretében a hazai büntetőeljárás szerint, magyar nyelven végezze el a tanú kihallgatását a saját ügyében. Ehhez nyújtottak segítséget a külföldi társországok.²⁸

A külföldi kihallgatások először Németországban kezdődtek 2011 októberében. A nyomozási cselekmények elvégzésére ügyész és rendőr kollégák is egyaránt kiutaztak. A kihallgatások pontos célja az volt, hogy az ott bírósági eljárásban terheltként, illetve első fokon elítélt terheltként már korábban gyanúsítottként kihallgatott személyek

²⁸ Szalárdi Gábor – Interjú a közös nyomozócsoport alkalmazásának hazai gyakorlatáról, eddigi tapasztalatairól – Belügyi Szemle 2013/11., 73-89. oldal

kihallgatásaiból származó magyar vonatkozású adatokat és információkat pontosítsák, ugyanis a német hatóságok által vezetett jegyzőkönyvekben bizonytalan kijelentéseket használva lettek feltüntetve a hazánk nyomozói számára releváns információk. Az megelőző egyeztetések ellenére a helyi hatóságok részéről több probléma is felvetődött. Egyrészt a kihallgatandó személyek státuszát illetően volt félreértés, hiszem a magyar hatóságok tagjai tanúként szándékozták kihallgatni a személyt, aki azonban Németországban már terheltként vett részt a bírósági eljárásban. A másik probléma az volt, hogy mely ország nyelvén és jogszabályai alapján kerüljön lebonyolításra a kihallgatás. Elvileg az Európai Unió tagállamai közötti igazságügyi együttműködés alapján a tagországok elfogadják egymás eljárási jogszabályait, tehát nem lenne szükséges több nemzet jogszabályi figyelmeztetéseit alkalmazni. A német hatóságok azonban ragaszkodtak saját hazai jogszabályaik alkalmazásához, így végül német nyelven, tanú státuszban történt a kihallgatás, azonban mindkét ország figyelmeztetéseit feltüntették a kihallgatott személy számára. A közös nyomozócsoport adta jogosultság alapján a kihallgatáson a magyar hatóság tagjai is részt vettek, és tolmács segítségével - amely lényegesen megkönnyítette a magyar eljáró szervek feladatát - saját kérdéseiket „közvetlenül” teheték fel a kihallgatott személynek. Egy effajta kihallgatásra jogsegély kérelem alapján ilyen módon és magyar résztvevőkkel korábban nem lett volna lehetőség.

A külföldi kihallgatások a várt eredmény alapján sikerrel jártak. A tanúk közvetlen terhelő vallomása alapján egy magyar játékos is érintett volt a futball-mérkőzések manipulálásában. A hazai játékos kihallgatásával elindult egy folyamat, amely beindította a korrupcióval érintett játékosok személyének azonosítását.

Egy héttel a németországi kihallgatásokat követően Finnországban is hasonló eljárási cselekményekre került sor. A magyar tagok egy finn és egy szingapúri állampolgárt hallgattak ki tanúként. A finnországi hatóságok rugalmasságát mutatta, hogy itt már csak a magyar büntető-eljárásjogi szabályok alapján, magyar figyelmeztetéseket kellett feltüntetni a kihallgatások során, nem ragaszkodtak a saját szabályaikhoz. Érdekesség azonban itt is akadt, hiszen a szingapúri állampolgár kihallgatása során két tolmácsot is igénybe kellett venni. Az kihallgatott angolul tett vallomást, amelyet egy angol-finn, majd ezt követően egy finn-magyar tolmács közvetített a kihallgatást végző számára. Az érdemi és eredményes nyomozási cselekmény lefolytatását azonban ez a körülmény nem hátráltatta. A kihallgatott szingapúri állampolgár vallomása az ügy nemzetközi vonatkozásában bírt jelentőséggel.

3.5 Az együttműködés eredménye

A közös nyomozócsoport az együttműködést követően 2013. február 4-én az Europol szervezésében egy nagyszabású sajtótájékoztatót tartott, ahol bemutatták a közösen elért célokat. A sajtótájékoztatón kiderült, hogy átszámítva nagyjából 2,3 milliárd forintnyi hasznot hozott a csalóknak az európai bundabotrány. Rob Wainright, az Europol vezetője a sajtótájékoztatón bejelentette, a közös nyomozás eredményeként 15 országban 425 korrump játékost és egyéb hivatalos személyt, valamint bűnözőt azonosítottak, akik részt vettek a bűncselekmények elkövetésében. Az összecsapások befolyásolása kiterjedt a világbajnoki és Európa-bajnoki selejtezőkre, valamint számos európai ország élvonalbeli bajnokságára.

Magyarországon 50 embert gyanúsítottak meg 33 labdarúgó-mérkőzés eredményének manipulálása és az ezzel kapcsolatos fogadási csalások ügyében abban a nemzetközi bundabotrányban, amelyben egy nemzetközi bűnszervezet a gyanú szerint az Európai Unió országaiban mintegy 380, Európán kívül pedig további 300 mérkőzést bundázott meg. Az öt ország együttműködésében funkcionáló közös, nemzetközi nyomozócsoport tevékenységét hágai sajtótájékoztatón ismertették. Németh Baján, a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda kiemelt főnyomozója elmondta, hogy Magyarországon egy nagyszabású akció keretén belül egy időben 12 helyen tartottak házkutatást, amelynek keretében nagy mennyiségű tárgyi és írásos bizonyítékot, elektronikus adathordozót és 320 ezer eurót foglaltak le a hatóságok, három játékost és négy játékvezetőt pedig őrizetbe vettek.

Az őrizetbe vételekre másfél évet kellett várni nyomozástaktikai okok miatt, mivel „az elkövetői kör egy nagyon mobil társaságot jelentett”. Az elfogni kívánt személyek - 8-ból 7-en - végül egy öregfiúk-mérkőzés végett egyszerre tartózkodtak egy időben az ország területén, ezt az alkalmat kihasználva kerülhetett sor az őrizetbe vételükre. A nyolcadik

társuk ebben az időpontban az Egyesül Államokban tartózkodott, akit két héttel a nemzetközi elfogató parancs kiadása után egy perui repülőtéren fogtak el.²⁹

Andreas Bachmann, a bochumi ügyészség ügyésze ismertette a legfontosabb adatokat: 425 játékost, játékvezetőt és egyéb tisztségviselőt vesztegettek meg a futball világában 380 meccsel kapcsolatban, az ügy legtöbb gyanúsítottja Németországban van. Az ügyész elmondása szerint a bűnszervezet legalább 8,5 millió euró tiszta hasznot tehetett zsebre és 2,1 millió euró kenőpénzt fizetett ki a mérkőzések eredményének befolyásolására. A német nyomozás adatai szerint a legmagasabb összeget, 140 ezer eurót Ausztriában fizették ki, és itt tudnak a legnagyobb nyereményről is: egy mérkőzés után 700 ezer eurót kaszáltak a bűnözők. A megbundázott mérkőzések között volt az élvonalbeli bajnokik mellett világbajnoki és Európa-bajnoki selejtező, valamint két Bajnokok Ligája-meccs is.

„Szomorú nap ez az európai labdarúgás számára, mert most először konkrétan bizonyítható, hogy a szervezett bűnözés az európai futballban is felütötte a fejét” – fogalmazott Rob Wainwright, az Europol igazgatója, aki egyebek mellett a média, a jogalkotók és a bűnüldöző szervek együttes erőfeszítését kérte a csalásokkal szemben, amelyet világméretű jelenségnek nevezett, és amely szerinte nem csak az európai focira jelent veszélyt. Az Europol brit vezetője szerint a csalásoknak nincs végük, a jelenség folytatódik, mert ez olyan terület, amely viszonylag alacsony kockázat mellett nagy haszonnal kecsegtet.³⁰

A bűnszervezet felépítését illetően egy távol-keleti kötődésű szingapúri szindikátus, amely ”nemcsak Európát hálózta be, hanem Ázsiában és az amerikai kontinensen is megjelent. Hierarchikusan épült fel, klasszikus szindikátusként: volt egy belső kör, amely a döntéseket hozta, és alatta a piramis-szerű szervezet. Minden érintett országban voltak helyi rezidensek, hiszen – például egy magyar NB2-es mérkőzés kapcsán

²⁹ <http://uj szo.com/online/sport/2012/03/13/csak-az-fel-akinek-van-felnivaloja> 2014.09.27., „Csak az fél akinek van félni valója” – Gazdag József(interjú Fazekas Gézával, főügyész-helyetttel, Központi Nyomozó Főügyészség sajtószóvivője)

³⁰ <http://mno.hu/sport/osszeraktak-az-europai-bundabotrany-remiszto-paksametajat-1136227> - 2014.09.27 BuL - Összerakták az európai bundabotrány rémisztő paksamétáját

– Szingapúrból nem rendelkeztek a mérkőzések manipulálásához szükséges információkkal.”³¹

2013. május 23-án megtörtént a vádemelés négy vádirat benyújtásával 45 terhelttel szemben és 32 futballmérkőzéssel kapcsolatban a Fővárosi Törvényszéken. A vád leginkább közélet tisztasága elleni bűncselekményeket tartalmazott, mint például vesztegetés. A legsúlyosabb bűncselekmény a bűnszervezetben folytatólagosan elkövetett, számítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekmény különösen nagy kárt okozó büntette.(A vesztegetéseket elfogadó játékosok által elkövetett bűncselekmény súlyosabb büntetési tételt vontak maguk után, mint a vesztegetők által elkövetett cselekmények; mivel az edzők önálló intézkedésre jogosult személyek, ezért rájuk szintén magasabb büntetési tétel vonatkozott, pláne ha azt üzletszerűen követték el).

A bírósági eljárások jelenleg is folyamatban vannak első fokon. A közös nyomozócsoportok működési keretein belül beszerzett bizonyítékok értékelése bírói részről még nem történt meg, de elméletileg nem okozhat problémát a hitelességük szempontjából az a tény, hogy egy újfajta jogintézményen keresztül történt a beszerzésük.

³¹ <http://uj szo.com/online/sport/2012/03/13/csak-az-fel-akinek-van-felnivaloja> 2014.09.27., „Csak az fél akinek van félni valója” – Gazdag József (interjú Fazekas Gézával, főügyész-helyettessel, Központi Nyomozó Főügyészség sajtószóvivője)

4. Fejezet: Gyakorlati tapasztalatok, interjúk

4.1 Interjú dr. Angeli Lászlóval, a Központi Nyomozó Főügyészség ügyészével a közös nyomozócsoporttal kapcsolatos tapasztalatairól:³²

Mi volt az első benyomása illetve tapasztalata a JIT-ről?

A.L.: Korábban én csak jogszabályban írt lehetőségként olvastam róla, hazai tapasztalat nem volt. A szóban forgó ügyben is kezdetben a külföldről beszerzendő adatok, bizonyítékok vonatkozásában jogsegély kérelmekben gondolkodtunk. Tekintettel arra, hogy a jogsegélyek háttérében általában előzetes kommunikáció állt, így viszonylag hamar, négy-öt hónapon belül választ kaptunk az egyes országoktól. Ez az idő a jogsegélyek vonatkozásában gyorsnak számít. Hozzáteszem azonban, hogy ezekben az esetekben a kérelmekben nem konkrét nyomozati cselekmények végrehajtását kértük, hanem a külföldi hatóságok által a saját eljárásukban korábban beszerzett adatokat, jegyzőkönyveket. Az azonban már a JIT megalakítását megelőző egy évben látszott, hogy ha erősödik az együttműködés intenzitása, és a jogsegélyek már a nyomozati cselekmények végrehajtását is célozzák, akkor az együttműködés e formája nehézkes, lassú lesz.

Mikor és miért született döntés a JIT megalakításáról?

A.L.: A már egy ideje folyamatban lévő nyomozás a finn hatóságok jelzése alapján 2011 márciusában új lendületet vett. Az információkat megerősítendő, 2011 májusában előzetes jogsegélykérelmünk alapján Finnországban kérésünkre kihallgattak valakit, ekkor mi is jelen voltunk. A találkozó alkalmával a finnek, a németekkel folytatott előzetes egyeztetés alapján, konkrét elképzeléseket és célokat vázoltak nekünk, ezeket JIT keretében kívánták megvalósítani. A végül 2011 nyarán megalakuló JIT annyiban volt speciális, hogy a nyomozások valamennyi országban különböző szakaszban voltak, pedig elméletben a közös nyomozó csoport közös nyomozásra vagy párhuzamosan folyó nyomozások összehangolására hozható létre. Tapasztalatként elmondható: fontos az elején tisztázni, tudatosítani mindenkiben, hogy a nyomozó csoport büntetőeljárásban felhasználható

³² Szalárdi Gábor – Interjú a közös nyomozócsoport alkalmazásának hazai gyakorlatáról, eddigi tapasztalatairól – Belügyi Szemle 2013/11., 73-89. oldal

bizonyítékok beszerzésére jött létre, és a JIT keretében összegyűjtött bizonyítékok megosztásáért valamennyi résztvevő ország közösen vállalja a felelősséget, azok tehát elméletben a részt vevő tagok előzetes beleegyezése nélkül nem oszthatók meg más országgal.

Mennyire volt zökkenőmentes a JIT létrehozása, illetve az azt előkészítő műveleti értekezlet?

A.L.: Magyarországon a JIT- megállapodást a legfőbb ügyész hagyja jóvá és írta alá 2011 júliusában. Az Europolnál tartott első műveleti értekezleten hamar nyilvánvalóvá vált az egyes országokban már meglévő rutin, amellyel hatékonyan és célirányosan tudták vázolni az igényeiket, a céljaikat és a kért segítséget. Fontos volt, hogy az értekezleten elhangzottakat folyamatosan a magyar eljárásjog szemszögéből értékeljük, mivel országonként eltérő jogszabályok vannak, és nekünk a hazai jogszabályi környezethez kell igazodnunk. Kiemelt fontosságú volt és a létrehozás körüli tapasztalatként leszűrhető továbbá, hogy a JIT életre hívása és a megállapodás megkötése előtt az egyes részletszabályokat, kérdéseket a lehető legaprólékosabban ki kell dolgozni, az esetleges kétségeket, aggályokat szóvá kell tenni. Esetünkben kiemelt fontosságúvá vált a sajtóval való együttműködés, továbbá a JIT-en kívüli országokkal való információ megosztás módja, ez a megállapodás megkötésekor még nem számított ekkora jelentőségűnek. Tovább tapasztalatként elmondható, hogy a felvetődő nézeteltéréseket, vitás esetek kapcsán nem szabad várni arra, hogy már partner (például az Europol) legyen a döntőbíró, illetve a vitás kérdés megoldásának halogatása sem célszerű, mert csak függőben marad.

Mennyire volt jellemző a műveleti értekezleten a nemzeti érdekek túlzott védelme, a saját igények elsőrendűként kezelése?

A.L.: Szerencsére minden ország képes volt csapattagként gondolkodni, hiszen e nélkül a JIT-nek nincs létjogosultsága. Összességében elmondható, hogy a JIT tartalommal való kitöltésében, az együttműködés irányának kijelölésében, az eredmények elérésében Magyarországnak irányító szerepe volt. Ezt az is jelzi, hogy egyedül mi végeztünk kihallgatásokat a társországokban. Az együttműködés során végig hangsúlyoztuk, hogy a labdarúgó-mérkőzések eredményeinek üzletszerű manipulációjának lényege elsősorban a vesztegetés, hiszen az csupán eszközcselekménye a fogadási csalásoknak. A nemzeti érdekek érvényesítése egyébként nem feltétlenül rossz dolog, azt is mondhatnám, hogy kötelessége a résztvevőknek, hiszen ebben a formában a saját nyomozásunkhoz szerzünk

be bizonyítékokat, Nem túlzó módon természetesen hangot lehet és kell is adni az igényeknek vagy a kifogásoknak.

A JIT-ben együtt dolgozó kollégákat tehermentesítették a vezetőik?

A.L.: Az ügy jellegéből adódóan rengeteg elemzőmunkára volt szükség, és az adatok folyamatosan, nagy mennyiségben érkeztek. A nyomozati cselekmények tervezése és végrehajtása is időigényes feladat volt. A Legfőbb Ügyészség és a Központi Nyomozó Főügyészség vezetőinek támogatásával minden energiánkkal az ügy nyomozására és a JIT-re összpontosítottunk, megkaptuk a maximális segítséget ahhoz, hogy lényegében csak erre az ügyre kelljen figyelniük.

Mennyire okozott gondot az idegennyelv-használat?

A.L.: Megfelelő munkamegosztással mindig sikerült az érdekeinket képviselniük. Nagyon sok segítséget kaptunk e tekintetben is a Nemzeti Nyomozó Irodától vezényelt kollégáktól, valamint a Legfőbb Ügyészség és a Központi Nyomozó Főügyészség munkatársától, Garamvölgyi Balázs legfőbb ügyészségi ügyésztől. Az Eurojust szervezésében megvalósuló találkozókra pedig mindig volt tolmács.

Ha jól tudom, a JIT Veto kiemelt nyomozásnak számított. Ez miben nyilvánult meg a nemzetközi együttműködés folyamán?

A.L.: Az Europol saját csapatot állított fel a JIT Veto keretén belül beszerzett és nekik elemzésre továbbított nagy mennyiségű adatok feldolgozására, ami hatalmas segítség volt. Információhalmaz-tömegről beszélünk nemzetközi sportfogadások vonatkozásában. Ezt egyedül nem tudtuk volna elvégezni. A JIT második fázisa gyakorlatilag az elemzésekről szólt. Bár az elemzések eredményei nem jelöltek ki újabb irányvonalakat – ez a gondos előkészítés következménye is lehet –, a személyi kör szélesítésében, további kihallgatások tervezésében azonban nagy szerepet játszottak.

Hogyan sikerült lezárni a JIT-et?

A.L.: 2013 januárjában járt le a JIT Veto mandátuma, majd február elején az Europol szervezésében egy közös nemzetközi sajtókonferencián került sor a nyomozó csoport tevékenységének és az elért eredményeknek a bemutatására. A külföldi társországokkal a kapcsolat természetesen megmaradt, de a JIT mandátumának megszűnése miatt a további bizonyítékok beszerzése céljából vissza kell térnünk a jogsegélykérelmekhez. Ezen felül

tisztáznunk kellett a további kommunikációs, együttműködési lehetőségeket is, mivel számítunk rá, hogy más országok fogják megkeresni a volt JIT-tagországokat információkért, adatokért. A továbbítás módját le kellett fektetnünk: a tagországok tájékoztatása a jogsegély megérkezésétől, majd a tervezett válasz bemutatása és jóváhagyása esetén a válasz megküldése a megkereső országnak. Ezt a szabályt mindenki kötelező érvényűnek fogadta el, ezért műveleti tervbe foglaltuk, és azt valamennyi ország aláírta.

Legközelebb jogsegélyben gondolkodna, vagy azonnal a JIT létrehozását tűzné ki célul?

A.L.: Ha a feltételek fennállnak és a körülmények valóban adottak, akkor egyértelműen a közös nyomozócsoport jogintézménye alkalmasabb a nemzetközi vonatkozású nyomozások összehangolására. A személyes együttműködésnek kiemelt jelentősége van, mert sokkal hatékonyabbá teszi az országokon átnyúló közös munkát. Csak ajánlani tudom mindenkinek.

4.2 Interjú Trapp Zoltánnal a KR NNI volt nyomozójával, aki részt vett a „bundaügy” kapcsán létrehozott JIT-ben:

- Ön szerint mi lehetett annak az oka, hogy Magyarországon 2003 óta jogszabályilag lehetséges eszközt csak 2011-ben kezdték el igénybe venni a jogosult hatóságok?

Véleményem szerint több oka is lehetett annak, hogy Magyarországon csak ilyen későn kezdték el alkalmazni ezt a jogintézményt. Egyrészt úgy gondolom, hogy a közös nyomozócsoport létrehozására jogosult hatóságok nem igazán tudtak ennek a jogintézménynek a létezéséről és ez alapján az ezáltal kínálkozó lehetőségekről sem. Én személy szerint 2006-ban szembesültem azzal a ténnyel, hogy a rendőrségen belül módunkban áll ilyen fajta jogintézmény alkalmazására, bár akkoriban úgy véltem, hogy Magyarországon ennek megvalósulása még nem igazán lehetséges. Másrészt kisebb fokú ellenállás is mutatkozott - a központi szervek irányából – a jogintézmény alkalmazását illetően.

Annak az oka, hogy 2011-ben mégis létre jött a „bunda-ügy” kapcsán a közös nyomozócsoportokról szóló megállapodás véleményem szerint szintén összetett módon lehetne megmagyarázni. Mindamellett, hogy a konkrét ügy valóban nagy mértékű nemzetközi vonatkozást mutatott - és szükségszerű volt más tagországokkal minél hatékonyabban felvenni a kapcsolatot és együttműködni - úgy vélem, hogy politikai igény is mutatkozott arra vonatkozóan, hogy Magyarország a bűnügyi együttműködések terén kiszélesítse a perspektíváit.

- A MLSZ által tett feljelentéstől kezdve egészen a vádemelési javaslat megtételéig részt vett a nyomozásban?

A Magyar Labdarúgó Szövetség által 2009 végén tett feljelentést követően az ügyben az NNI Gazdaságvédelmi Főosztálya kezdte meg a nyomozást, amelyet a Fővárosi Főügyészség Kiemelt és Gazdasági Ügyek Osztálya felügyelt. Megindult az ügy titkos és nyílt nyomozása is. Kezdetben én nem vettem részt a nyomozásban, az ügy kiemeltségére tekintettel azonban nyomon követtem a fejleményeket. Majd 2010 tavaszán megkaptam az ügyet. Ezt követően tapasztaltam, hogy a rendelkezésre álló adatok és információk nincsenek bizonyítékokkal alátámasztva, lényegében feltételezésekre alapulnak. Próbáltam arra törekedni, hogy minél több olyan információ és adat birtokába jussunk, amelyek később bizonyítékként is felhasználhatók a bírósági eljárásban. Igyekeztem felhívni a felügyelő szervek figyelmét arra, hogy e cél elérése érdekében létfontosságú lenne külföldi hatóságokkal szorosabb együttműködést létesíteni és kihallgatásokat fogantatosítani. Később, 2011 tavaszán az ügyet jellegéből adódóan – tekintettel a nemzetközi vonatkozásra és a korrupciós cselekményekre - hatáskörrelvonással átvette a Központi Nyomozó Főügyészség. Később az előkészítő értekezleteken és a már megalakult közös nyomozócsoport alatt is aktív szerepet töltöttem be a nyomozócsoport működésében. A külföldön fogantatosított kihallgatásokon és a nyomozócsoport műveleti értekezletein is rendszerint jelen voltam egészen 2012 áprilisáig.

- Az ügyészség ügyebár hatáskör elvonással átvette az ügyet a rendőrségtől. Ezek után a nyomozóknak hogyan változott meg a szerepük a nyomozásban? Mi volt az Ön/Önök feladata?

A nyomozás ügyészségi hatáskörbe vonásakor alapvető szempont volt, hogy a már több mint egy éve folyó nyomozás íve ne törjön meg e változás miatt, továbbá, hogy a várhatóan még jelentős számban fogatosítandó és bonyolult nyomozati cselekmények szakszerű és időszerű lefolytatásához gyakorlati tapasztalattal rendelkező nyomozók rendelkezésre álljanak, ezért az a döntés született, hogy (3 nyomozó) akik addig az ügyön dolgoztunk kiigényelték minket, amely azt jelentette, hogy a Legfőbb Ügyészség a rendőrségtől nyomozási cselekmények végrehajtásához igénybe vettek minket – mindez a Be. egy rövid bekezdése alapján történt. (Vezénylés lehetősége azért nem volt életképes, mivel ez azzal járt volna, hogy a Nyomozó Főügyészségnek kellett volna fizetnie az illetményünket, amire nem állt rendelkezésükre pénzügyi forrás). Ez azonban nem azt jelentette, hogy csak akkor voltunk jelen, és lettünk részesei a nyomozási folyamatnak, amikor valóban gyakorlati nyomozási cselekményt kellett véghez vinni, hanem innentől kezdve közösen nyomoztunk az ügyben. Például a kihallgatások, elfogások és házkutatások megszervezésében és lebonyolításában az ügyészek fokozottan támaszkodtak a meglévő gyakorlati tapasztalatainkra. Ezeken a nyomozási cselekményeken általában ők is jelen voltak, és tapasztalatom szerint komoly intellektuális és szakmai élményt jelentett – korábban végzett nyomozásfelügyeleti és vádképviselési munkához képest – a nyomozati cselekményen való részvétel.

- A közös nyomozócsoport megalakítását megelőzően is felvették már más külföldi nyomozó szervekkel a kapcsolatot? Ha igen, milyen okból és milyen formában történt ez?

A külföldi hatóságokkal való kapcsolat felvétele már a nyomozást megelőző időszakban is megtörtént, hiszen a németországi nyomozás már jóval előbbre tartott és az ő általuk összegyűjtött információkat folyamatosan továbbították számunkra, ezzel is segítve a munkánkat. A későbbiekben jogsegély kérelmek alapján több tagországgal is felvettük a kapcsolatot még a JIT- megállapodást megelőző időszakban információk és bizonyítékok igénylése céljából.

- Mennyire ment gördülékenyen a JIT megállapodás létrehozása? Érezhető volt a magyarok tapasztalatlansága? Volt-e bármiféle konfliktus vagy félreértés a többi országgal?

A JIT-megállapodás létrehozása egyik oldalról sem okozott gondot, hiszen minden résztvevő országnak érdeke volt, hogy kihasználja a közös nyomozócsoport által nyújtotta lehetőségeket és elérje az ez által megvalósítható céljait. Magyar részről egyértelműen érezhető volt az együttműködések során, hogy a felvetődő gyakorlati szituációknak még nincs kialakult rutinja, tehát nekünk gyakorlatban kellett rögtönözni. Ez azonban nem azt jelentette, hogy megoldhatatlan problémák merültek fel. Például a kiutazások és a külföldi nyomozati cselekmények megszervezését tudom említeni példaként, amely rengeteg időbe telt számunkra, hiszen mind jogszabályi, mind – a kiutazást és tolmácsolást illetően – pénzügyi szempontból is ideális megoldásokat kellett találnunk, hogy minden a tervek szerint alakuljon.

- Mi a tapasztalata a külföldön végzett kihallgatásokról? Mennyire volt hasznos és felhasználható a tanúkihallgatásokból származó információ?

Az első külföldi kihallgatások Németországban kerültek lebonyolításra, amit már kb. egy hónapos előkészítés előzött meg, tehát elvileg mindent letisztáztunk és megegyeztünk az ottani hatóságokkal a kihallgatás menetével kapcsolatban, azonban ahogy odaértünk és készültünk volna a kihallgatásra máris egy nem várt meglepetés várt minket. A németek ragaszkodtak hozzá, hogy az ő eljárásuknak megfelelő státuszban és kizárólag a német jogszabályoknak megfelelően németül, és német figyelmeztetések alkalmazásával végezzük el a kihallgatásokat. Hosszas ügyészi konzultációk során végül sikerült kompromisszumra jutni, így a kihallgatás német nyelven, német jegyzőkönyvvel és két ország figyelmeztetéseivel került végrehatásra.

A németországi kihallgatások pontos célja az volt, hogy az ott bírósági eljárásban terheltként, illetve első fokon elítélt terheltként már gyanúsítottként kihallgatott személyek kihallgatásaiból származó magyar vonatkozású adatokat és információkat pontosítsuk,

ugyanis a német hatóságok által vezetett jegyzőkönyvekben bizonytalan kijelentéseket használva lettek feltüntetve a számunkra releváns információk. A finnországi kihallgatások az ügy nemzetközi vonatkozásában voltak lényegesek. A nyomozati cselekmények a magyar Be. alapján történtek lebonyolításra, itt már a helyi hatóságok nem ragaszkodtak konok módon a finn jogszabályok alkalmazásához, amelynek oka lehetett a finnek rugalmassága, valamint az a tény, hogy a hazai és a finn büntető eljárásában alkalmazott figyelmeztetések gyakorlatilag megegyeznek.

Amit nagyon fontos tanulságként említenék, - és mindkét országban tartott kihallgatás lebonyolítása során tapasztaltuk a kollégákkal - hogy célszerű a sajátunkkal megegyező anyanyelvű tolmácsot választani. Már csak azért is, hogy a meg tudjuk magyarázni nekik, pontosan mire is van szükségünk egy-egy kihallgatás során.

- A kihallgatásokról készült jegyzőkönyv, illetve a vallomások mennyire voltak hasznosak a további nyomozás során, illetve a vádemelést követően?

A kihallgatásokból származó információk kulcsfontosságúak voltak a nyomozás szempontjából, hiszen a közvetlen terhelő vallomást jelentettek egy magyar futballistára, akit később ki is hallgattunk és hosszas – közel 6 órás – kihallgatás során sikerült a beismerő vallomás mellett több – a meccseredmények manipulálásáért pénzt kapó – személyek nevét is megszerezni tőle. Így indult be magyar oldalról a résztvevő játékosok személyazonosságának felderítése.

- Összességében milyen pozitív és negatív tapasztalatai voltak a közös nyomozócsoport alkalmazásával kapcsolatban?

Úgy gondolom - és a tapasztalatok is ezt mutatták -, hogy a közös nyomozócsoport intézménye sok olyan problémát megold, amelyet a korábbi nemzetközi bűnügyi együttműködések során nehezen lehetett volna orvosolni. Mindezt alátámasztja az is, hogy sok a kooperáció alatt keletkezett bizonyítékok érdemleges eredményeket produkáltak. Például a külföldi kihallgatások se valósulhattak volna meg ilyen formában, ha csak a korábban is ismert jogsegély kérelmeket alkalmazzuk. Még fontos hangsúlyozni, hogy az Eurojust pénzügyi támogatása is létfontosságú volt ahhoz, hogy ténylegesen, aktívan részt

vehessünk a közös nyomozócsoport munkájába, hiszen a külföldi kiutazásokat és a felmerülő költségeket más forrásból aligha tudtuk volna fedezni.

Negatívumot nem nagyon tudok említeni. Ami talán a tapasztalatlanságunknak is betudható, az abban mutatkozott meg, hogy menet közben kellett rájönni a felmerülő gyakorlati problémák megoldásának mikéntjére. Illetve még a szervezési és tervezési tevékenységek voltak azok, amelyek olyan szinten elvonták az energiánkat és időnket attól, hogy a nyomozásra tudjunk koncentrálni, hogy úgy gondolom ezen feladatokra akár külön apparátust is lehetett volna alkalmazni.

- A jövőben ajánlaná-e a JIT alkalmazását a nyomozóhatóságok számára?

Igen, egyértelműen ajánlanám a közös nyomozócsoportok alkalmazását a jövőben, hiszen nyilvánvalóan kiterjeszti a lehetőségeket a nyomozás számára. Az eddigi gyakorlatban alkalmazott jogsegély kérelem jogintézménye – főleg a külföldi kihallgatások esetében – nem volt teljesen eredményre vezető a nyomozások számára, ellentétben a közös nyomozócsoport nyújtotta lehetőségekkel. Ha egy ügy során fennállnak azon a feltételek, amelyek alapján nemzetközi együttműködés válna szükségessé, akkor a közös nyomozócsoport alkalmazása a legcélszerűbb.

4.3 Interjú dr. Rubicsek Norberttel, az Europol sport korrupció elleni egységének a megbízott vezetőjével:

- Mikor vetődött fel az ötlet, hogy az Europol is részt vesz és támogatni fogja a megalakuló közös nyomozócsoportot? A megállapodás megszületését megelőző értekezleteken is részt vett képviselő az Europol részéről?

A közös nyomozócsoport felállítását egy hosszantartó, az Europol által koordinált folyamat előzte meg. Közel 3 hónapos egyeztetés eredménye volt az az – Europol által elnökölt – ülés az Europol épületében, mely során a finn, német és magyar tárgyalópartnerek pontról pontra végigmentek a JIT megállapodás tervezetén. A JIT-et megelőzően természetesen már korábban megindult az információcsere az országok között, mely együttműködésre az Europol biztosította a keretet. Az Eurojust a JIT megállapodás létrehozása során kapcsolódott bele az együttműködésbe.

**- Mi vezetett oda, hogy a JIT Veto kiemelt ügyként lett kezelve az Europol részéről?
Ez miben nyilvánult meg?**

Az Europol minden olyan bűnügyi együttműködést kiemelt ügyként kezel, ami JIT-en keresztül manifesztálódik. Természetesen az is hozzájárult a kiemelt figyelemhez, hogy az ügyben a kezdetektől fogva folyamatosan voltak eljárási cselekmények, elfogások, kényszerintézkedések. S persze a témája miatt.. A sport, a foci Európában mindenhol kiemelt ügy.

A támogatás

- elemzői kapacitás azonnali rendelkezésre bocsátásában,
- az eljáró szervek helyszíni támogatásában,
- műveleti ülések szervezésében, lebonyolításában és
- szakértői támogatásban nyilvánult meg.

Pénzügyi támogatást az Europol nem biztosíthatott/biztosíthat, azonban a JIT megállapodás keretein belül az Eurojust-tól lehetett pénzt lehívni, amit a JIT tagjai többször meg is tettek.

- Volt állandó személy az Europoltól, aki a közös nyomozócsoport működése alatti műveleti értekezleteken rendszerint részt vett? Ha igen, mi volt a feladata?

Igen, volt. Illetve voltak. Egy specialista, aki koordinált, kapcsolatot tartott az országokkal és további ügynökségekkel, műveleti értekezleteket szervezett, elnökölt, s betartatta a JIT együttműködési megállapodásban foglaltakat. Illetve egy elemző, aki a beérkezett óriási mennyiségű adatot elemezte. Mindemellet az Europol egy komplett projektet is kijelölt arra az esetre, ha emberi erőforrás probléma merülne fel.

4.4 Polt Péter, legfőbb ügyész úr is büszkén említette ünnepi beszédében az első közös nyomozócsoport felállításával elért sikereket:³³

„A bűnügyi együttműködésben felmerülő problémák közös elméleti megoldására törekvés mellett ma már be lehet számolni az uniós bűnügyi együttműködés jelentős gyakorlati eredményeiről is. Erre konkrét példaként hadd említsem meg az ún. „bunda-ügy” magyarországi és európai kezelését.

Részben az európai szintű együttműködés eredményeként, a magyar nyomozás során a Központi Nyomozó Főügyészség 32 manipulált mérkőzéssel kapcsolatban 55 személlyel szemben emelt vádat. A nyomozati iratok terjedelme 36 000 oldalt tett ki. Ezen eredmények önmagukért beszélnek. Külön kiemelem, hogy a magyar ügyészség az eljárás folyamán koordinatív és kezdeményező szerepet töltött be. Ez az ügy a korrupció elleni közös fellépés egyik fontos állomásának is tekinthető.”

³³ Ügyészek Lapja – harmadik évfolyam – 2013. 3-4. szám Polt Péter Legfőbb Ügyész – A magyar ügyészség az európai igazságügyi térségben (A 2013. június 11-én elhangzott ünnepi beszéd aktualizált és szerkesztett változata)

5. fejezet: Konklúzió

A közös nyomozócsoportok általános bemutatása, és hazai alkalmazásának vizsgálata után látható, hogy e jogintézmény a megfelelő nemzetközi és hazai jogalapok megteremtésének segítségével a bűnüldözési szervek nemzetközi együttműködése terén nagy előre lépést jelentett az Európai Unió életében. A jogintézmény számos új lehetőséget nyitva a nyomozások előtt, kiszélesítette azon eszközök tárházát, amelyek a tagországok hatóságai számára hatékony segítséget nyújtanak az internacionális bűnözés leküzdése ellen.

A közös nyomozócsoportok létrehozása kulcsfontosságú megoldást jelent a bűnüldöző szervek együttműködésében. Úgy gondolom, dolgozatomban sikerült rávilágítanom arra a tényre, hogy a korábbi hazai gyakorlattal szemben érdemes nyitni az új lehetőségekre, és kihasználni azokat az alternatívákat, amelyek még hatékonyabbá tehetik a szervezett bűnözés elleni harcot.

Annak ellenére, hogy hazánk hatóságai először vettek részt ilyen formájú nemzetközi együttműködésben, sikerült a célok elérése érdekében minden lehetőséget kihasználni, amit a tagországokkal való kooperáció nyújtott. Mindezt alátámasztják a közösen elért eredmények, amelyek úgy gondolom Európai viszonylatban is kiemelkedőek.

Az első hazai részvétellel létrehozott közös nyomozócsoport fordulópontnak számított, hiszen ezt követően Magyarországon is egyre népszerűbb a jogintézmény alkalmazása. Számos itthoni ügy alkalmas arra, hogy szorosabb nemzetközi együttműködéssel eredményes nyomozást produkáljon. Például az elmúlt években a határokon átnyúló embercsempészettel és emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyekben is volt rá példa, hogy JIT felállítására került sor.

Véleményem szerint a közös nyomozócsoportok jogintézménye által nyújtott nemzetközi tapasztalatok a jövőben további fejlődést eredményezhetnek hazánk és más európai országok bűnüldöző hatóságainak munkájában.

„A létező szabályok csak eszközöket jelentenek különböző célok eléréséhez. Ahogyan gyarapodunk tapasztalatokban, úgy nyílnak meg új utak tekintetünk előtt. Úgy válunk képessé rá, hogy új ösvényeket nyissunk, új eszközöket alkalmazzunk, és rájövünk, mi szolgálja legjobban céljainkat.”
Boris Vallejo

Irodalomjegyzék:

- **Edwin Bakker and Joseph Powderly** – Dealing with transnational terrorism, the concept and practice of Joint Investigation Team (26. oldal) (22 Sec. & Hum. Rts. 19, 2011)
- **Libor Klimek** – Joint Investigation Team in the European Union (68. oldal) (Bratislava, 2012)
- **M. Nyitrai Peter**: A nemzetközi bűnügyi együttműködés hazai jogának nemzetközi jogi konformitása (24. oldal) Büntetőjogi Kodifikáció (ötödik évfolyam 2005. 1. szám)
- **Nagy Judit** - Közös nyomozócsoporthoz az Európai Unió közötti bűnügyi együttműködésben – Doktori Értekezés – (Budapest, 2010)
- **Nagy Judit** – Az uniós rendőri és igazságügyi együttműködés a XXI. században a Hága-Stockholm-Lisszabon tengely mentén – (Belügyi szemle 2011. évi 5. szám)
- **Nagy Judit** – A közös nyomozócsoporthoz intézménye hazánkban Rendvédelmi füzetek 2010/4. szám Rendészeti Doktoranduszok II. Országos Konferenciája 2010. november 17. –kiadja: a Rendőrtiszti Főiskola (Budapest, 2010)
- **Szalárdi Gábor** – Interjú a közös nyomozócsoporthoz alkalmazásának hazai gyakorlatáról, eddigi tapasztalatairól – (Belügyi Szemle 2013/11.)
- **dr. Széles Nóra** – Phd. értekezés - A szervezett bűnözés elleni fellépés büntetőjogi eszközei az Európai Unióban - Deák Ferenc Doktori Iskola Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar Miskolc (Miskolc, 2008)
- **Polt Péter** Legfőbb Ügyész – A magyar ügyészség az európai igazságügyi térségben (A 2013. június 11-én elhangzott ünnepi beszéd aktualizált és szerkesztett változata) Ügyészek Lapja – (harmadik évfolyam – 2013. 3-4. szám)
- 2000. évi Európai Unió tagállamai között Kölcsönös Bűnügyi Jogsegélyről szóló Egyezmény
- 2002. évi LIV. törvény a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről
- 2003. évi CXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről
- 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről

- Amszterdami Szerződés (1996)
- A Tanács állásfoglalása (2010. február 26.) a közös nyomozócsoportok létrehozásáról szóló megállapodásmintáról (2010/C 70/01)
- az Európai Unió 1997. december 18-án elfogadott Egyezménye a vámszervek közötti kölcsönös segítségnyújtásról és együttműködésről (Nápoly II Egyezmény)
- Az Európai Unió Tanácsa által elfogadott, A közös nyomozócsoportokra vonatkozó kézikönyv (13598/09) (2009)
- Az Európai Unió Tanácsa által elfogadott, A közös nyomozócsoportokra vonatkozó kézikönyv (15790/1/11) (2011)
- Közös Nyomozócsoportokról szóló Kerethatározat (2002/465/IB)
- Maastrichti szerződés (Szerződés az Európai Unioról) – 1992

Online források:

- A 2000. évi Európai Unió tagállamai közötti Kölcsönös Bűnügyi Jogsegélyről szóló Egyezmény összefoglaló leírása <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=URISERV:l33108&rid=3> (2014.09.17)
- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a tanácsnak az Európai Unió belüli rendőrségi és vámügyi együttműködés megerősítéséről <http://old.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004DC0376:HU:HTML> (2014.09.15)
- BuL - Összerakták az európai bundabotrány rémisztő paksamétáját <http://mno.hu/sport/osszeraktak-az-europai-bundabotrany-remiszto-paksametajat-1136227> (2014.09.27)
- „Csak az fél akinek van félni valója” – Gazdag József (interjú Fazekas Gézával, főügyész-helyettessel, Központi Nyomozó Főügyészség sajtószóvivője) <http://uj szo.com/online/sport/2012/03/13/csak-az-fel-akinek-van-felnivaloja> (2014.09.27)
- Eurojust éves jelentése – 2011 <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Report/s/Annual%20Report%202011/Annual-Report-2011-HU.pdf> (2014.09.20)
- Eurojust éves jelentés - 2013 <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Report/s/Annual%20Report%202013/Annual-Report-2013-HU.pdf> (2014.09.20)
- SIENA - <https://www.europol.europa.eu/content/page/siena-1849> (2013.09.24)